

Konferencia Smart knižnice

Anotácie príspevkov

Národní knihovna ČR a podpora rozvoje digitálních kompetencí

Mgr. Michaela Mrázová – Národní knihovna ČR

Digitální prostředí zásadně proměňuje práci s informacemi i požadavky na kompetence knihovníků. Knihovny proto stále výrazněji vystupují jako instituce, které podporují rozvoj digitálních dovedností nejen svých zaměstnanců, ale i veřejnosti. Příspěvek se zaměří na aktivity Knihovnického institutu Národní knihovny ČR v oblasti vzdělávání, metodické podpory a projektů reagujících na tyto změny. Představeny budou vybrané iniciativy podporující rozvoj digitálních kompetencí v knihovnách a jejich zapojení do národních i mezinárodních aktivit v oblasti digitální gramotnosti.

InovLab SNK: prvé skúsenosti so vzdelávaním knihovníkov v oblasti GenAI

Mgr. Juraj Valko – Slovenská národná knižnica

Integrácia generatívnej umelej inteligencie do knižničnej praxe prináša nové nároky na profesijné kompetencie knihovníkov. Slovenská národná knižnica na tieto výzvy reaguje aj prostredníctvom InovLabu – nového organizačného útvaru, ktorý začal rozvíjať vzdelávacie aktivity zamerané na praktické porozumenie možností a limitov AI nástrojov v kontexte knižničnej práce. Cieľom týchto aktivít nie je nekritická propagácia AI, ale budovanie zodpovedného prístupu k jej používaniu. Tento zámer nadväzuje na dlhodobú úlohu knižníc v oblasti informačnej gramotnosti a rozširuje ju o rozmery AI gramotnosti ako jej prirodzenej súčasti. Príspevok vysvetľuje, prečo má národná knižnica predpoklady stať sa metodickým centrom pre systematické vzdelávanie knihovníkov v tejto oblasti na celoslovenskej úrovni.

Ochrana proti podvodom nielen v online priestore

npor. Ing. Tomáš Handžárik – Národné centrum kybernetickej bezpečnosti SK-CERT

Príspevok sa zameriava na ochranu pred podvodmi nielen v online prostredí, s dôrazom na reálne príklady podvodných e-mailov a praktické ukážky ich rozpoznávania. Predstaví konkrétne znaky podvodov a ponúkne odporúčania, ako sa im efektívne vyhnúť. Súčasťou budú aj užitočné nástroje a postupy na identifikáciu škodlivého softvéru a zvýšenie bezpečnosti používateľov.

AI ako tvorca novej reality v prostredí dezinformácií

Mgr. Anna Mária Brijaková, PhD. – Katedra knižničnej a informačnej vedy FiF UK

Prezentácia sa zaoberá prechodom od tradičnej informačnej gramotnosti k AI gramotnosti v kontexte vzdelávania. Poukazuje na historický vývoj práce s informáciami – od dôrazu na autoritu zdrojov, cez éru participatívneho webu až po súčasnú dominanciu umelej inteligencie, ktorá prináša nové riziká ako halucinácie, bias či stratu pôvodu informácií. Predstavuje rámce AI gramotnosti, legislatívne súvislosti (napr. AI Act) a výsledky výskumu digitálnych kompetencií učiteľov, ktoré odhaľujú ich rezervy najmä v etickej a právnej oblasti. Zároveň zdôrazňuje potrebu praktickej skúsenosti s AI a identifikuje hlavné etické aj tvorivé výzvy, ktoré AI prináša do vzdelávania, vrátane transformácie učenia, hodnotenia a rozvoja kritického myslenia.

Technické vzdelávaní v knihovně: jak začít s programováním a robotikou

Mgr. Ivana Rampáčková, DiS. – Místní knihovna Kostice

Příspěvek představí kostickou knihovnu a její aktivity zaměřené na technické vzdělávání dětí a mládeže. Seznámí posluchače s bezplatnými platformami vhodnými pro výuku základů programování a přiblíží technologie, které knihovna využívá při práci s dětmi a mládeží. Cílem je inspirovat knihovníky a ukázat, že začít s technickým vzděláváním lze i s minimálním vybavením.

SmartLab ako stroj času a zdroj zážitkov

Ján Kubica – Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne

Ukážky vzdelávacích aktivít a práce s digitálnymi technológiami v rézii trenčianskej knižnice.

Knihovna.Vsetín #digital

Kateřina Janošková – Masarykova veřejná knihovna Vsetín

Masarykova veřejná knihovna Vsetín oslovuje moderní čtenáře inovativním vzděláváním a maximální digitalizací služeb. Pilířem je Digitální posilovna a další kurzy a programy které rozvíjí digitální gramotnost, nové technologie a odbourávají strach z novinek. Vedle toho ve Vsetíně aktivně zjednodušují cestu uživatelů ke svým službám zavedením čtenářského průkazu v mobilu, online registrací, ověřováním dokladů a dalšími službami. Příspěvek zprostředkuje praktické know-how, jak skloubit tradiční funkce knihovny s nároky digitálního věku a přetvořit ji v sebevědomé centrum inovací.

Aktivity SmartLabov Žilinského kraja

Mgr. Zuzana Mrekajová, Ing. Marjena Babuljaková – Krajská knižnica v Žiline

Príspevok sa zameriava na prezentáciu aktivít SmartLabov v knižniciach Žilinského kraja, ich podporu digitálnych zručností, kreativity a inovatívneho myslenia. Prináša aj prehľad realizovaných podujatí

doplnený o štatistické údaje. Súčasťou príspevku sú aj tipy na zaujímavé aktivity a podujatia, ktoré dokazujú prínos SmartLabov pre komunitu a rozvoj moderných knižničných služieb.

Makerspace v akademickom prostredí MU

Roman Brück – Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

Makerspace na FF MU predstavuje knihovnu jako místo, kde se vědění nejen čte, ale také aktivně vytváří. Otevřený prostor pro tvoření, experimentování a učení se praxí s moderními technologiemi je určen široké veřejnosti. Ukazuje, jak může vypadat moderní knihovna 21. století.

Technológia je odpoveď, ale aká je otázka?

Mgr. Michal Čudrnák – Off Grid Lab

Ako používať technológie a nenechať sa opantať marketingom ich výrobcov, ktorí sľubujú viac ako vedia dodať? Nástroje ako AR, XR a umelá inteligencia môžu byť odpoveďou na problémy ktoré riešia GLAM inštitúcie (galleries, libraries, archives, museums), ale aká je otázka? Lepšie služby čitateľom knižníc pri objavovaní nových kníh, hlboký ponor do digitálnych zbierok múzea, alebo rozšírený zážitok na výstave v galérii? Pre nás v štúdiu Off Grid lab stoja pred výberom technológií otázky ako tieto, dizajnový proces a iteratívny vývoj. Neponúkame technológie, ale otvorený prístup k hľadaniu nových spôsobov práce s technológiami. V prezentácii predstavím projekty, ktoré v tíme Off Grid Lab realizujeme pre široké spektrum inštitúcií - výskumne, zbierkovo a prezentačne orientované. Od interaktívnej inštalácie Pohraničie kde sa návštevník ocitá v strede pevností v čase osmanských vojen, cez online katalógy pre zbierku umenia Památníku Lidice, až po najnovšie výskumno-prezentačné nástroje vyvíjané pre Ústav etnológie a sociálnej antropológie SAV a Archeologický ústav SAV v rámci konzorcia DARIAH-SK.

Phygital CMF LIB: 3D tlač v produktovom dizajne

Mgr. art. Lucia Suchá – Ústav dizajnu FAD STU v Bratislave

Príspevok sa zameriava na proces navrhovania v digitálnom prostredí, najmä na prepojenie 3D modelovania a 3D tlače. Predstaví koncept hybridnej materiálovej CMF knižnice, ktorá prakticky demonštruje možnosti využitia rozširujúceho sa spektra materiálov pri 3D tlači. Dôraz kladie na význam materiálov už v úvodnej fáze návrhu, keďže zásadne ovplyvňujú výsledný tvar a vlastnosti 3D modelov.

30 rokov časopisu ITLib. Informačné technológie a knižnice

Mgr. Tomáš Fiala – Centrum vedecko-technických informácií SR

TBA

Erasmus+ pre knižnice

Roman Staník – Národná agentúra programu Erasmus+ pre vzdelávanie a odbornú prípravu

Cieľom príspevku je stručne predstaviť možnosti, ktoré knižniciam ponúka program Erasmus+, priblížiť zásady fungovania projektov v rámci programu a pozvať účastníkov na plánované podujatia, na ktorých budú príležitosti detailnejšie predstavené.

Občianska veda na priesečníku technológií a spoločenskej funkcie knižníc

RNDr. Zuzana Stožická, PhD. – Centrum vedecko-technických informácií SR

Občianska veda zapája verejnosť do výskumných aktivít. Pre knižnice znamenajú jej participatívne metódy príležitosť osloviť návštevníkov atraktívnymi témami a nápaditým spôsobom prispievať k plneniu svojich úloh ako dostupného centra šírenia vedomostí a služby komunitám. Nové technológie v spojení s princípmi otvorenosti ponúkajú knižniciam prostriedky na komunikáciu, zber a spracovanie dát a vytváranie pomôcok na mieru ich potrebám. V tejto prednáške predstavím viacero príkladov, ako tento potenciál využívajú svetové knižnice a čím môžu inšpirovať knižnice v stredoeurópskom priestore.“

Konkrétní využití AI nástrojů v síti českých knihoven. Od jednotlivých implementací k systémovému řešení

Ing. Petr Žabička – Moravská zemská knihovna

Prezentace se zaměřuje na konkrétní využití nástrojů umělé inteligence v síti českých knihoven – od jednotlivých aplikací až po systémová řešení. Ukazuje praktické příklady nasazení AI při digitalizaci, katalogizaci a zpřístupňování dokumentů, včetně automatické tvorby metadat, rozpoznávání textu a obrazu či pokročilého vyhledávání. Zdůrazňuje přínos AI pro zefektivnění knihovnických procesů a rozvoj práce s digitálním kulturním dědictvím.